

Studiedag 'Modern Families – over fluïde gezinnen en helpende systemische praktijken'

Georganiseerd door BVRGS • 21 maart 2025, Mechelen

Els Harting •

Met deze aansprekende titel en met als achterliggende inspiratiebron het Manifesto⁶ van Maurizio Andolfi koos de BVRGS voor een andere en bijzondere aanpak.

Er waren namelijk vijf routes georganiseerd. De deelnemers moesten daaruit op voorhand een route kiezen. De routes hadden als thema: transities in gezinssituaties, emotionele veerkracht in tijden van sociale druk, inclusiviteit en diversiteit, therapeutische innovatie en interdisciplinaire samenwerking en een alternatieve route Warm data lab. Deze laatste route kon helaas vanwege te weinig inschrijvingen niet plaatsvinden. In iedere route werden drie workshops aangeboden, elk met een andere focus. Zo was er een verdiepende, een ervaringsgerichte en een reflecterende workshop. Voor mij was dit een verwachtingsvolle start.

Net als vorig jaar werden we welkom geheten in het Diaconaal Pastoraal Centrum in Mechelen waar de oude schilderijen en standbeelden van diverse systemen 'op ons neer keken'. De dag startte met een intro van de dagvoorzitter Yves Vennekes die het publiek enthousiasmeerde met zijn persoonlijke ervaringen rondom het thema 'modern families'. Hij vertelde over wat er gebeurt

• Systeemtherapeut en supervisor GGZ Breburg en Praktijk Dynamik te Breda.
E-mail: e.harting@ggzbregburg.nl; e.harting@praktijkdynamik.nl

6 Het manifesto is te vinden op de website van de BVRGS. <https://bvrqs.be/wp-content/uploads/2025/03/Manifesto-def-vert-NL.pdf>

als een ‘normaal’ gezin afwijkt van de norm. Hij schetste het andere en ook dwingende gezinsperspectief dat gevoeld wordt: de ervaring plots een niet of minder gewoon gezin te zijn. Ook de administratieve organisatie van onze samenleving doet een duit in hetzelfde zakje. Met andere woorden: de context werkt niet mee aan nieuwe familiesituaties.

De titel *Modern families, over fluïde gezinnen* had ik geïnterpreteerd als ‘het gaat in deze studiedag over de diversiteit van gezinssamenstellingen’. Maar de nadruk van de dag bleek meer te liggen bij ‘wat is dan een “gezin” in een veranderende samenleving en wat is een normaal gezin in die veranderende wereld’. Waar men bij die veranderende wereld ook kan denken aan oorlogsgebieden in Oekraïne en Gaza en de gezinnen die daar moeten omgaan met nieuwe en bedreigende contexten. Hoe kunnen we in de huidige complexiteit, en in een wereld die dynamischer is dan ooit weer het gezin centraal zetten?

Een videoverbinding met *Maurizio Andolfi* vanuit Australië zorgde voor meer toelichting op deze veranderende wereld. Hij beschreef zijn nu alweer twee jaar oude Manifesto (Splingaer & Hillewaere, 2024). Helaas was het geluid niet altijd even goed. Gelukkig kon de interviewer Greet Splingaer ons meenemen in het ontstaan van het Manifesto en de betekenis van het Manifesto aanscherpen, juist nu de zorgen om de huidige wereldsituaties zo toenemen. De belangrijkste boodschap van Andolfi is dat een gemeenschap gelijkgestemden, families zelf en mensen die bekommerd zijn om gezinnen, juist nu zo belangrijk zijn. Wij kunnen daarin als systeemtherapeuten met onze ervaring en kennis een verschil maken.

Wat mij vooral is bijgebleven is de oproep om vanuit ons systeemtheoretisch kader actief onze stem te laten horen in de politieke arena. Splingaer benoemde dat het manifest ook over onszelf gaat. Wij als systeemtherapeuten kunnen het belang van onderliggende verbondenheid herstellen door (veer)krachtige verhalen met elkaar te delen.

Aansluitend werd een aantal thema’s vanuit het Manifesto belicht in de *Dialogtafel* waarbij de organisatie een mooi initiatief had genomen om mensen uit te nodigen vanuit de praktijk en de wetenschap: Willem Beckers van de Interactie-Academie, Paul Heyndrickx van de Academie Contextueel Werk, Myriam Le Fevere de Ten Hove van het Korzybiski Instituut, Greet Splingaer

van Rapunzel, Bert van Puyenbroeck, hoogleraar aan VUB en Pascale Platel, actrice. De moderator was Hans van Crombrugge, KU Leuven.

Er werd gereflecteerd op enkele prangende kwesties zoals: Hoe kijken we naar welzijn en gezondheid in een wereld die onveilig is? Hoe nemen systeemtherapeuten en systemische counselors de maatschappelijke context mee in de verhalen die ze beluisteren? Hoe includeren we hun ouders en hoe nemen we jongeren hierin mee? De Netflixserie *Adolescence* werd gedurende de dag diverse malen aangehaald als voorbeeld hoe we een connectie met jongeren denken te hebben om vervolgens verbaasd te constateren dat we de leefwereld van jongeren niet kennen. Tijdens de dialoogtafel werd gesproken over de rechten van de mens, het discours van vergevingsgezindheid en het discours over wetenschap: practice based evidence of evidenced based practice. In deze theoretische discussie konden we comfortabel achterover zitten. Vanuit het publiek kwam een vurig pleidooi om toch ook stil te staan bij hoe de buitenwereld binnenkomt in de gezinnen waar wij mee werken. Hoe kunnen wij als systeemtherapeuten verantwoording afleggen naar gezinnen die te maken hebben met een grote druk van de buitenwereld? Deze noodkreet werd door het publiek ontvangen met een welgemeend applaus. Tijdens de koffie werd vervolgens hierover nog verder met elkaar gedebatteerd en werd het tijd voor de workshops.

Ik volgde route vier, 'Therapeutische innovatie en interdisciplinaire samenwerking'. Willem Beckers startte zijn workshop met een verdiepende zoektocht naar bewegingsvrijheid middels een systemisch therapiemodel met sociaal geïsoleerde jongvolwassenen (het hikikomorifenomeen) en hun ouders. Beckers presenteerde een gedegen model (Beckers, 2023a, 2023b). Dat naar ouderschap vooral gekeken wordt met de bril van falen bleef voor mij hangen. Door literatuur en vanuit goedbedoelende ouderbegeleiding waarbij de focus op het gezin ligt en op de gestagneerde, disfunctionele ouder-kindrelatie, is er een situatie ontstaan waarbij falende ouders symptoom en oorzaak zijn geworden. Een vicieuze cirkel waarbij ouders meer en meer vastraken in uitzichtloosheid en ernstig lijden. Het falende ouderschap wordt persoonlijk en ouders krijgen te horen: met u is niet meer te werken. Beckers zoekt met zijn model een andere weg en zoekt de samenwerking op met ouders. Deze samenwerking is gericht op therapie waarin ouders als volwaardige cliënten worden

gezien. Ouders zijn cliënt en niet het (jong)volwassen kind. In de workshop ging Beckers in op de verschillende fasen van het traject en de bijbehorende interventies om hiermee ook de relationele samenhang en contexten te ontleiden. Mij raakte Beckers' bevologenheid om 'vastgelopen ouders' weer in beweging te krijgen door met hen een proces aan te gaan om tot een leefbaar leven te komen. Zijn pleidooi was inspirerend en van een heel andere orde dan ouders aanspreken op hun pedagogische kwaliteiten!

Na de lunch nam Sabine Vermeire als vervanger van de zieke Bert de Lange het stokje over en liet ons de relationele landschapskaart ervaren door ons zelf eerst aan het werk te zetten met vragen die ze ook aan haar cliënten stelt (bijvoorbeeld, wat is je favoriete Netflixserie?). We kleurden daarmee onze eigen landschapskaart in. Ik ben goed bekend met het werk van Vermeire, maar de kracht van het ervaren blijft toch boeien. Gelieerd aan de ochtend kwam ook hier de metafoor op van de cliënt en therapeut die zich gezamenlijk begeven in een kolkende rivier vol warboel waarbij geen van allen een *sense of belonging*, *sense of agency* en *sense of coherentie* meer lijken te ervaren. Vermeire gaat in die draaikolk op zoek naar sociale en relationele vaardigheden, middels 'zooming out' (de staat van de huidige wereld, de politieke invloeden die ook in de spreekkamer komen) en 'zooming in' waarbij het kind een actieve participant is die als coresearcher de eigen sociale en relationele wereld mee exploreert en een eigen landschapskaart creëert.

De derde workshop in deze route werd gegeven door Bert van Puyenbroek, die Kristien Schoevaerts verving, en het onderdeel reflectie kaderde met het belang van supervisie in dialoog met hedendaagse gezinssystemen. Supervisie waarbij we de diversiteit bij onszelf, bij onze cliënten en bij onze supervisanten ontmoeten en hoe zich dit weet te verhouden tot authenticiteit.

Na deze intensieve workshops werd het tijd voor een vrolijke noot, gebracht door Pascale Platel, actrice en theatermaker, die met een verfrissende en humoristische blik weer andere perspectieven op de inhoud van de workshops en voordrachten gaf en afsloot met een familiedialoog op het toneel.

De BVRGS is er wederom in geslaagd een mooie gelaagde dag te organiseren en stuurde met de duidelijke boodschap van Andolfi systeemtherapeuten de praktijk weer in: systeemtherapie is voor en met onze gezinnen, maar kan ook een maatschappelijke beweging zijn.

Voor mij gaf deze dag stof tot nadenken over mijn rol als therapeut. Hoe kan ik mij als systeemtherapeut blijven bewegen in een wereld die soms zo overspoelend complex is? Een mogelijk antwoord: door de dialoog aan te gaan en niet stil te vallen, door relationele acties op micro-, meso- en macroniveau op te zoeken. Want juist die kleine ‘acties’ kunnen het verschil maken, ieder een druppel vormen samen een oceaan, naar onze gezinnen en naar de maatschappij. Een hoopvolle boodschap en met een besef dat systeemtherapeuten relationele invloed hebben.

Literatuur

- Beckers, W.** (2023a). *Interpersoonlijke invariatie als systemische taxatie – een houvast voor samenwerking met ouders van zorg mijdende jongvolwassenen*. Deel I: een conceptueel kader. *Systeemtheoretisch Bulletin*, 41(2), 143–169.
- Beckers, W.** (2023b). *Interpersoonlijke invariatie als systemische taxatie – een houvast voor samenwerking met ouders van zorg mijdende jongvolwassenen*. Deel II: proces en attitudes. *Systeemtheoretisch Bulletin*, 41(3), 263–285.
- Splingaer, G., & Hillewaere B.** (2024). *Het legaat van Maurizio Andolfi*. Het Assisi Manifest. *Systeemtherapie*, 36(2), 93–100.